

**ІНФОРМАЦІЙНЕ ПОЛЕ ВІЙНИ В ПУБЛІКАЦІЯХ
СОЦІАЛЬНИХ СТОРІНОК КАФЕДР ТА ВИКЛАДАЧІВ
ДОНЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА**

***Анотація.** У статті відображено, як представники ДонНУ імені Василя Стуса у своїх статтях та постах у соціальних мережах Facebook та Instagram розвінчують примарну «братність націй» та типовий наратив «неіснування України» як держави.*

***Ключові слова:** інформаційне протистояння, російсько-українська війна, ДонНУ імені Василя Стуса, пропаганда.*

***Abstract.** The article shows how the representatives of Vasyl' Stus DonNU in their articles and posts on social networks Facebook and Instagram debunk the illusory "brotherhood of nations" and the typical narrative of "Ukraine's non-existence" as a state.*

***Keywords:** Information confrontation, Russian-Ukrainian war, Vasyl' Stus DonNU, propaganda.*

Війна Російської Федерації проти України розпочалася у 2014 р. з анексії Криму та частини території Сходу нашої держави. Майже відразу країни Заходу розкритикували РФ [16]. Підтвердженням зазначеного є те, що 27 березня 2014 р. Генасамблея ООН підтримала територіальну цілісність України, засудивши анексію Криму та збройної агресії і зазначивши, що «... це не питання України чи Європи, бо будь-яке застосування сили для зміни кордонів – це виклик усьому світу...» [1].

Варто сказати, що формально «війна» розпочалася ще з розгортання політики використання методів «брудної дипломатії» (саме інформаційна пропаганда) Російською Федерацією у своїх та іноземних ЗМІ, а також створення образу «салоїдного, тупого хохля» у своїх фільмах та шоу з 1990-х років; історичним фактом є те, що загострення цієї негативної тенденції почалося під час подій «Євромайдану» [8]. Доказами цього може стати те, що, по-перше, більшість російських джерел інформації з 2013–2014 рр. створювали дезінформативні заяви по типу «Независимость Украины построила Россия», «Крым и Донбасс – это русские земли», «Россия опять дает помощь украинцам в Крыму и Донбассе» тощо. Це типові апеляції до історії заради вирішення політичних завдань сучасності [6]. Також заяви про «побудову країни» характерні для антигрузинської пропаганди Кремля [15]. Як зазначають українські дослідники, в добу так званої «постправди» пропаганда щодо історії буде все більше поширюватися в інформаційному полі України як з боку московської сторони, так і українськими політиками [5].

Варто зазначити, що після початку окупації частини Донецької та Луганської областей більшість закладів вищої освіти були евакуйовані до інших частин України, одним із таких університетів став Донецький національний університет імені Василя Стуса, перемістившись у місто Вінниця та продовживши свою освітню діяльність [2]. Тому пропонуємо проаналізувати такі питання: як офіційні сторінки університету в соціальних мережах Instagram та Facebook висвітлюють події російсько-української війни? Як феном «інформаційного протистояння» впливає на позитивний імідж «справжнього українського» університету?

Як викладачі факультету історії та міжнародних відносин, пишучи свої статті та пости в акаунтах у соціальних мережах, борються з проросійськими фейками про війну та історію України?

Звертаючись до аналізу джерел інформації, розглянемо офіційну Facebook-сторінку ДонНУ імені Василя Стуса [3]. На майданчику цієї мережі ми можемо побачити один із нових дописів цього навчального закладу за 19 квітня 2022 р., в якому описано, як Стусівський університет намагається допомагати тваринам, яких було евакуйовано з «гарячих точок»: «... стусівці продовжують допомагати усією родиною! Протягом тижня волонтерським департаментом Студентської Ради Юридичного факультету ДонНУ імені Василя Стуса... було організовано збір коштів для притулку тварин, багато з яких було евакуйовано з територій, де ведуться активні бойові дії...» [7].

Варто згадати також пости та роботи деяких викладачів факультету історії та міжнародних відносин ДонНУ імені Василя Стуса. «Занадто довго нас навертали до „великої культури братнього народу”. При цьому ж не розповідали про думки діячів тих „братніх” діячів культури про наш народ...», – пише К. І. Мелекесцев. Слід сказати, що десятиліттями історію України та й увесь український народ «полювали помиями» говорючи про нас, ніби ми частина «великої московії», малороси-салоїди [4]. Саме ось такі наративи потрібно розвінчувати, адже вони і є частиною інформаційної політики держави-ворога, яка протягом всього часу свого існування хотіла довести, що: «московія – Русь». Автор посту також наводить слова представника «братнього» народу про українців: «...Один великоросс великодушно и честно смотрит на все национальности, без всякой злобы и преднамеренности, тогда как малоросс, например, вечно держит камень за пазухой и не может отнестись к великороссу иначе, как с враждой...» [13]. «Фото з визволених наших міст облетіли сьогодні весь світ. Злочини, здійснені „освободителями”, не вписуються ні в які межі здорового глузду. Розстріл у потилицю цивільних, сексуальне насилля над дітьми, розстріляні автівки із надписами „Діти”, зв’язані руки у жертв – це те, що робить „друга армія світу” в Україні в ХХІ ст.», – пише В. В. Лимар [10]. Авторка статті повністю погоджується з попередніми аргументами, адже загальноновизнаним фактом є те, що РФ протягом багатьох років використовувала політику «зросійщення» до всіх народів та територій, які окупувала; упродовж 2015–2022 рр. російські пропагандисти-спеціалісти неодноразово згадували, що Україну потрібно знищити, щоб «реформувати українців», їх потрібно знищити... Ось такі факти звірства московських військових були викриті в Бучі, Ірпіні.

Важливою для розуміння парадоксу «хижацького» бажання РФ загарбати територію АР Криму є стаття «Фактор „історичної пам’яті” у зовнішній політиці сучасної Росії» Ю. Т. Темірова [9]. Автор статті зазначає, що протягом довгого часу російські пропагандисти використовували традиційні тези, які були спрямовані для переписування історії у вигідному руслі, про те, що нібито «територія є стратегічно важливою, тому що саме тут знаходиться духовний виток формування багатолітньої, але монолітної російської нації та централізованої Російської держави» [9]. Із попередніх «аргументів» московських науковців можна зробити логічні висновки: по-перше, майже всі «незалежні науковці» (при-

наймні ті, які залишилися працювати) писали і пишуть свої роботи для поширення думки Кремля (один із типових наративів протягом останніх років про війну – «Истерия Запада и стран Европы по поводу „российского вторжения” на Украину накаляется под почти непрерывные массированные обстрелы Донбасса со стороны вооружённых сил Украины» [14]. По-друге, їхня «історична пам'ять» залишається лише примарними уявленнями та мріями про СРСР та про існування «Великой России» (саме за цією методикою «меланхолії» за минулим сучасна РФ хоче показати свою давність, те, що вона нібито набагато «старша» за Україну).

Щоб зрозуміти ставлення представників університету до феномену «Путінізм», потрібно розглянути статтю І. В. Богінської «Що таке „путінізм” і чи існує він взагалі?» [11]. Авторка статті вказує на витоки такого феномену, як «путінізм», в історичному аспекті: нову модель держави В. Сурков називає «державою Путіна», а самого російського президента ставить в один історичний ланцюг з Іваном III, Петром I та Леніним. Описуючи «путінську модель влади», В. Сурков лише один раз вживає слово «путінізм», називаючи ним «ідеологію майбутнього» [11]. Аналізуючи вищесказане, слід сказати, що саме ось такий описовий метод «владики московії» є типовим наративом для переписування історії з метою створення вигідної картинки ідеальної держави та суспільства РФ (метод змінення історичних фактів був присутнім ще з середніх віків, а сучасні псевдоісторики РФ намагаються розповісти про Київську Русь як прабатьківщину Московії, до того ж вигадують, що перша столиця Русі була чи то в Старій Ладозі, чи то в Новгороді: «... докорінне перекручення історії Російської імперії, направлене на створення історичної міфології про те, що Московія і Київська Русь мають спільні історичні корені, що Московія має „спадкові права” на Київську Русь...») [12]. Завершує авторка статтю тим, що «путінізм» у більшості світу розуміють як антитезу демократії та ліберальних цінностей.

Підбиваючи підсумки, слід сказати, що інформаційна війна, яку проводить РФ у своїй зовнішній політиці, призводить до виникнення нормативів-фейків про те, що України нібито ніколи не існувало. Проаналізувавши пости ДонНУ імені Василя Стуса та статті викладачів навчального закладу, бачимо, що саме цей університет допомагає українській державі розвінчувати фейкові історичні факти від «науковців РФ».

Джерела та література

1. Генасамблея ООН підтримала територіальну цілісність України. archive.org. URL: <https://web.archive.org/web/20210122214717/https://www.pravda.com.ua/news/2014/03/27/7020541/>
2. Донецький національний університет імені Василя Стуса. donnu.edu.ua. URL: <https://www.donnu.edu.ua/uk/>
3. Донецький національний університет імені Василя Стуса. facebook.donnu. URL: <https://www.facebook.com/donnu.edu.ua>
4. Занадто довго нас наvertsали до «великої культури братнього народу». facebook.com. URL: <https://www.facebook.com/groups/1464743990339727/permalink/2149135618567224/>
5. Мелекесцев К. Історія України в політичних маніпуляціях епохи постправди. *Історичні і політологічні дослідження*. №1(66). С. 130–142. DOI: <http://dx.doi.org/10.31558/2079-1828.2020.1.10>
6. Паламарчук Ю. Д. Революція гідності та інші події 2013–2014 рр. в масмедіа: інформаційне протистояння, рік восьмий. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/11201/11093>

7. Стусівці продовжують допомагати усією родиною! facebook.com. URL: <https://www.facebook.com/139364059496639/posts/4541100222656312/>
8. Україна в російських фільмах! Історія зомбування народу «Загін кіноманів». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=evkr6wG3BY0>
9. Теміров Ю. Т. Фактор «історичної пам'яті» у зовнішній політиці сучасної Росії. *Історичні і політологічні дослідження*. Спеціальний випуск: доповіді на міжнародній науково-практичній конференції «Трансформації історичної пам'яті». Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2018. С. 257–266.
10. Фото з визволених наших міст Facebook.com. URL: https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=1445960342473410&id=100011783736399
11. Богінська І. В. Що таке «путінізм» і чи існує він взагалі? *Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу наукових працівників і здобувачів наукового ступеня за підсумками науково-дослідної роботи за період 2017–2018 рр.* Т. 1. Вінниця, 2019. С. 65–66.
12. Як Московія привласнила історію Київської Русі. *Universum.lviv*. URL: <https://universum.lviv.ua/journal/2011/6/dashk.htm>
13. Воспоминания и исследования о творчестве Ф. М. Достоевского. Книга первая / ред. М. А. Александров, В. Г. Авсеенко, Х. Д. Алчевская и др. Москва–Берлин: Директ-Медиа, 2015. 367 с.
14. Украина переходит границу: бои в Донбассе и эвакуация – трансляция. regnum.ru. URL: <https://regnum.ru/news/3511089.html>
15. Mieliekiestsev K. The “Post-truth era” and its effects on public perception of Georgian and Ukrainian history. 15th International Silk Road virtual conference. Conference Proceedings (Silk Road 2020) = შპრემუმის გზის მე-15 დისტანციური საერთაშორისო კონფერენცია. Silk Road Conferences. October 09–10. Tbilisi, Georgia, 2020. pp. 24–32.
16. Robin Geiß. Russia's Annexation of Crimea: The Mills of International Law Grind Slowly but They Do Grind. *International Law Studies* (англ.) (Newport: Stockton Center for the Study of International Law) 91: 426–449.

Мусіюк Інга

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ОБРАЗ РОССИИ У СОЦИОЛОГИЧЕСКИХ ОПИТУВАНИЯХ

Анотація. У статті висвітлено питання ставлення народів країн до Російської Федерації у соціальних опитуваннях та їхнього впливу на сприйняття даного суб'єкта міжнародних відносин у світі. Внаслідок проведеного аналізу зроблено акцент на особливостях думок щодо Росії як актора міжнародних відносин серед населення різних країн за допомогою таких служб, як Pew Research Centre, Європейська рада з міжнародних відносин (ECFR), *The Washington Post*, *Global Times* та *University of Maryland*.

Ключові слова: образ держави, соціологічні опитування, населення, Російська Федерація.

Abstract. The article highlights the attitude of the different countries' peoples to the Russian Federation in social surveys and the impact on this actor of international relations perception in the world. The analysis highlighted the views on Russia as an actor of international relations among various countries through services such as Pew Research Center, European Council on Foreign Relations (ECFR), *The Washington Post*, *Global Times*, and *The University of Maryland*.

Keywords: image of the state, sociological survey, people, the Russian Federation.

Міжнародні відносини частково належать до сфери соціальних наук, саме тому під час дослідження держав та їх образів у світі необхідно звернутися до со-